Kiszántól

Politikai napilap

ELŐFIZETÉSI ÁRA
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 „
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 „
Egyes szám ára 8 fillér.

Megjelenik minden nap, a hétfői ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XI. évfolyam 219. szám. Nagyvárad. Vasárnap 1915 szeptember 26.

Véresen visszavert orosz támadások.

20 tisztet, 4000 főnyi legénységet elfogtunk

Budapest, szeptember 25. (Hivatalos.)

Orosz hadszintér.

Észak keleten a helyzet változatlan. Kelet-Galiciában nem volt jelentősebb esemény. Az ellenség volhiniai harcvonalunk ellen ujra, gyakran rendkivül heves támadások egész sorát intézte, amelyek folyamán egyes helyeken behatolt lövészárkainkba, de mindenütt véresen visszavertük. Az oroszok nagy veszteséget szenvedtek. Az Ikva harcvonalon tegnapelőtt és tegnap összesen 200 tisztet és mintegy 4000 főnyi legénységet elfogtunk. A Styr alsó folyásánál az erdő és mocsárövezetben előnyomuló osztrák-magyar lovasság ismét több makacsul védett községet ragadott el az ellenségtől: Lithvániában csapataink Krofyn vidékéig nyomultak előre.

Sikeres harcaink az olaszokkal.

Budapest, szeptember 25. (Hivatalos.)

Olasz hadszintér.

A tiroli nyugati harcvonalon tüzérségünk most az Ortler szakaszon is megkezdte a bombázást. Egy olasz csapat, amely a Cedek völgyében nyomult elő, Spen Katharináig menekült, egy másikat elüztünk. a Königspitzétől nyugatra levő hadállásaiból. Csapataink a Felső-Daone völgytől keletre a Cima-Latolát megtisztitották az ellenségtől. A Dolomit harcvonalon ezen vállalkozásra önként jelentkező alpiniknek a Coldel-Oisen levő hadállás ellen intézett támadása az alpiniknek nagy veszteségeivel hiusult meg.

A karinthiai és a tengermelléki határterületen nincs jelentősebb esemény. Ronchitól nyugatra egy ellenséges kötött léggömb robbanás következtében elpusztult.

Tüzérségünk ágyuzta a szerb állásokat.

Budapest, szept. 25. (Hivatalos.)

Délkeleti hadszintér.

Tüzérségünk a Belgrád körül levő vonatosztagokra és a Topcsider magaslaton levő ellenséges gyalogságra eredményesen tüzelt, egyébként a helyzet délkeleten változatlan maradt. *Hőfer.*

A háboru főszintere a Balkán.

Budapest, szeptember 25. (Saját tud.) **A berlini Localanzeiger irja, hogy a Genfből Párisba keletről érkezett hirek szerint a háboru főhadszintere a Balkánra helyeződött át.**

Hindenburg elvágja az orosz visszavonulás vonalát.

Kopenhága, szept. 25. A Times jelenti Pétervárról, hogy a németek elhatározták, hogy hatalmukba keritik a Polockba vivő vasuti vonalat és esetleg az is szándékuk, hogy a szmolenszki vonalat is megszállják. Mozdulataiknak főcélja azonban az, hogy diagonalisan átvágják az oroszok visszavonulási vonalát. Hindenburg terve emlékeztet arra a csapásra, amelyet a mazuri tavaknál mért az oroszokra, a mostani terv azonban még sokkal nagyobb méretünek igérkezik.

Bukarestben dől el a Balkán sorsa.

Budapest, szeptember 25. (Saját tudósitónktól.) Bukarestből jelentik: A Dimineacanak jelentik Athénből, hogy a görög kormány csak az esetben segitené Szerbiát Bulgária ellen, ha Románia legalább százötvenezer emberrel támadna Bulgária ellen. Románia válasza még nem érkezett Athénbe. A helyzet kulcsa Bukarestben van.

Görögország megtiltotta az áruszállitást Romániába.

Athénből jelentik: A közlekedési miniszter Romániának felmondotta Szalonikiből Romániába való áruszállitási szerződést. A szerződés tizenöt nap mulva lejár. Azt hiszik, hogy időközben az érdekelt államok, t. i. Szerbia, Románia és Bulgária képviselőket fognak küldeni Athénbe, hogy az áruszállitásnak a kereskedelemre nézve előnyösebb mérséklése mellett való folytatásáról tárgyaljanak.

Divat értesités elsőrangu női szabóság.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgy közönséget, hogy az őszi és téli divat összes ujdonságai teljes választékban raktára érkeztek. **Méret utáni rendelmények** leggyorsabban eszközöltetnek, kész **női blousok, pongyolák, kabátok, divat kelmék, selymek, bársonyok, kalapok, vásznak, fehérnemüek, ernyők, ridicülök, harisnyák, keztyük, szőnyeg-, függöny-, paplanok** és **takarók** legjobban beszerezhetők ::

Czillér Imre
nagyáruházában
Szent László-tér.

A görög mozgósitás.

Budapest, szept. 25. (Saját tud.) Athénből jelentik: Görögország elrendelte a részleges mozgósitást.

Görögországban elrendelték az általános mozgósitást.

Budapest, szept. 25. (Saját tud.) **Bécsből jelentik, hogy Griparisz ottani görög követ éjjel távirati értesitést kapott Athénből, hogy a görög hadsereg általános mozgósitása elrendeltetett. Griparisz kijelentette, hogy a mozgósitás csupán óvatossági szempont.**

Győzelmes török harcok.

Konstantinápoly, szept. 25. A nagy főhadiszállás jelenti:

Tüzérségünk az Anaforta szakaszon ismét elpusztitotta az ellenséges lövészárkok egy részét,

Az Ariburnu szakaszon egy ellenséges ágyut a Juksekfirten tüzelésünk használhatatlanná tett. A Sedilbahr szakaszon jobbszárnyunk előtt egy akna felrobbantásával elpusztitottuk az ellenség lövészárkainak és drótakadályainak egy részét, ugy szintén az ellenaknákat. Az ellenséges utászok életüket vesztették.

Irak-front.

Szeptember 22-én két ellenséges lovas századot, amelyek a Tigris-folyó balpartján 5 üteggel állásaink ellen akartak vonulni, ellentámadással visszavetettük. Erős felderitő oszlopaink hatásos, meglepetésszerü támadásai sulyos veszteségeket okoztak az ellenséges haderőknek és nagy hadi zsákmányra tettek szert. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Meckensen tábornagy kitüntetése.

Bécs, szept. 25. A király Mackensen német tábornagynak a Szent István rend nagykeresztjét adományozta.

Az olasz föld megmozdult.

Lugano, szeptember 25. Messinából, Nápolyból és az Abruzzokból erős földrengéseket jelentenek, amelyek azonban kárt nem okoztak. A lakosság körében a földrengések miatt óriási a pánik.

A bulgár király és az ellenzék.

Budapest, szept. 25. (Saját tud.) A Corriere szófiai tudósitója a következő részleteket tudta meg az ellenzéki vezérek audienciájáról:

Az ellenzékiek tiltakoztak a német barát politika ellen és Stambulinski kijelentette, hogy az olyan politika, amelyet Oroszország helytelenit, a legsulyosabb következményekkel járhat, sőt a királynak fejébe is kerülhet. A király gunyosan mosolyogva válaszolta, méltóztassék saját fejével törödni, nem az enyémmel. A király és a trónörökös erre visszavonultak.

Heves harcok Franciaországban.

—

A németek valamennyi ellenséges támadást visszaverték.

Berlin, szeptember 25. A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati hadszintér.

Az egész arcvonalon a tengertől a Vogézekig erősbödött az ellenség tüzelése és Iperntől keletre a Labassé csatorna és Arras között, valamint a Schampagneban Prosmestől az Argonnokig, a legnagyobb hevességig fokozódott. A részben 50 órás igen erős tüzérségi előkészités után várt támadások megkezdődtek Az angolok az iperni és a lonselsi vasutak között, Comines irányában ma reggel előre nyomultak.

Támadásukat, és pedig északi szárnyon csak állásaink előtt és állásainkban vivott közelharc után visszavertük, ezenkivül az Argonoktól északkeletre a labassei csatornától északra is támadnak. E közben gázok és büzbombák használatával próbálkoznak. Amint utóbb megtudtuk, a franciák szeptember 23-án este Suchasnál behatoltak szétlőtt árkainkba, ahonnan azonban csapataink nyomban ismét kivetették őket.

Tegnap Sonches mellett és Neuvillétől kétoldalt ismét visszavertük az ellenséget. A Shiampagnéban. Brozmedtől az Argonnokig intéztek a franciák támadásokat, amelyeket a legtöbb helyen visszautasitottunk. Ezen támadásokat részben már erős tüzérségünk meghiusitotta, részben pedig csak néhány lépésnyire akadályunk előtt gyalogságunk és géppuspáink tüzében omlottak össze. Az ellenség visszaözönlő tömege az igen heves tüzérségi és géppuska tüzben igen jelentékeny veszteségeket szenvedtek. Az arcvonal egyes pontjain a közel harc még folyamatban van. A franciák gyenge előretörése Pesange La Grande-fellé, Lumevilletől északra eredmény nélkül maradt.

Keleti hadszintér.

Hindenburg tábornagy hadcsoportja.

Lenevadentől délnyugatra továbbá Vilejkánál és Rabiunnál visszavertük az oroszok támadásait.

Solytól délre arcvonaltámadásainkat folytattuk. Az oroszok előnyomulásunknak a Smorgontól Vischmeven át s a Berezinától nnugatra Dieliatitschyig (a Berezinának a Nyemenae való torkolása mellett) huzódó általános vonalon még ellenállottak. Friedrichstadtnál német repülő lelőtt egy orosz repülőgépet.

Lipót bajor herceg tábornagy hadcsoportja.

Korelicitől északra az oroszok makacsul védekeznek. Csapataink rohammal bevették Negnievidchi városát Dtsch-Nowogrodektől északkeletre és több támadást visszavertek. Paranovicitől keletre és délkeletre támadásunk a Stara nyugati partján előrehaladt. Néhány száz oroszt elfogtunk. Medwyetchitől nyugatra és tovább délre Lijkig elértük Starát.

Mackensen tábornok hadcsoportjánál, valamint a délkeleti hadszintéren a helyzet nem változott. (Min. eln. sajtóosztály.)

Válaszunk az amerikai jegyzékre.

Budapest, szept. 25. (Saját tud.) **Tudósitónk a sajtóbizottság jóváhagyásával jelenti, hogy Burián ma átadta az Unió bécsi nagykövetének válaszjegyzékünket. A jegyzékben kijelentjük, hogy alapos megfontolás után ragaszkodunk a junius 29-iki jegyzékünkben körvonalozott álláspontunkhoz. Cáfoljuk az amerikai jegyzék érveit és kimutatjuk, hogy bár gyakorlati szempontból Amerika állásfoglalása indokolható, de jogi szempontból az nem állhat meg.**

Két millió török katona várja az uj támadást.

Konstantinápoly, szeptember 25. Szalonikiből ideérkezett mudrosi jelentések szerint a szövetkezett ellenség óriási előkészületeket tesz a Dardanellák ellen ujra megindítandó akcióra. A szövetségesek intézkedéseiből kiderül, hogy az uj támadást a Dardanellák ellen eddig megkisérelt valamennyi támadásnál jelentékenyen nagyobb erejünek tervezik. Az angol-francia hajórajhoz csatlakozott olasz hadihajókkal megerősödött szövetséges flotta akcióját igen nagyszámu tengeralattjáró és ágyukkal felszerelt más hajók is fogják támogatni. Mudros, Lemnos, Thasos és Mytilene szigeteken igen nagyszámu szárazföldi csapatokat összpontositottak, hogy az uj támadás alkalmával a csapatok igen nagy tömegének partraszállitásával kisérleljék meg a döntést a szövetségesek javára kierőszakolni.

Az ellenséges akció méltó fogadására a török hadsereg nem lát szükségesnek ujabb intézkedéseket és az illetékes körök bizakodó megnyugvással tekintenek a Dardanellák elleni támadások ujra való megindítása elé. A közvélemény is teljesen nyugodtan várja az ellenség uj akcióját, amely hivatva lesz uj babérokkal gyarapitani a török védősereg eddig elért eredményeit. Különösen lelkes hangulatot keltett mindenütt Enver pasa, hadügyminiszter azon kijelentése, hogy a török kormány egyáltalában nem gondol további behivásokra. Ez idő szerint két millió török katona áll fegyverben és ez tökéletesen elegendő ahhoz, hogy a hadsereg a hozzá füzött várakozásoknak mindenben megfeleljen. Törökország minden izgatottság nélkül várja az ellenség előre beharangozott uj akcióját.

A görögök segitik Szerbiát.

Budapest, szeptember 25. (Saját tud.) Giornal di Italia szerint a görög követ kijelentette, hogy a görög mozgósitás célja Szerbiát Bulgáriával szemben támogatni.

NESTLÉ-FÉLE
csecsemők GYERMEKLISZT
gyermekek és lábadozók legjobb tápláléka gyomor- és bélbetegségek után
Mindenkor kapható.
Próbadobozt és tanulságos orvosi könyvecskét a gyermeknevelésről teljesen dijtalanul küld a Nestlé-féle gyermekliszt társaság. Wien I., Biberstrasse. 38 e.

„TURUL"
cipőgyár részv.-társ.
Temesvár.
A monarkia legnagyobb cipőgyára
Vezérszerepet töltenek be
A VILÁGHIRÜ
TURUL CIPŐK
130 saját fióktelep.
900.000 pár évi gyártás
1200 munkás és alkalmazott.
Fiókraktár
Nagyvárad,
Kossuth-utca

Beszámoló a hadbavonultak családjainak segélyezéséről.

A Hadsegélyző-bizottság ülése.

A háboru folytán a hadbavonultak nagy része anélkül hagyta itthon családját, hogy azok megélhetése biztositva lenne. Ezekről az állam gondoskodik, megszabott napi ellátási összeg kiutalványozása által.

Az államsegély kiosztását Nagyvárad városa teljesiti, *Juricskay* Barna tanácsnok vezetése alatt. Az államsegély kiosztásával járó teendők nemcsak óriási gondot és munkát, pontosságot igényel, hanem nagy anyagi felelősséggel is jár és *Juricskay* tanácsnok, a hivatal személyzetével derekas és nehéz munkát végeztek, amint azt az alábbi jelentés is igazolja.

Az államsegélyen kivül azonban a társadalomnak is ki kell venni a részét a háboru által ütött sebek gyógyitásából. E célból alakitották meg a kormány felhivása folytán a Hadsegélyző-bizottságokat. Nagyváradon szintén megalakult a bizottság még az elmult évben. Tagjai, különösen a hölgyek, nagy tevékenységet fejtettek ki. A polgármester felhivására tudvalevőleg a közönség is nagy összeget adományozott.

A Hadsegélyző bizottság tegnap délután a városházán, *Rimler* Károly polgármester elnöklete alatt ülést tartott, amelyen, különösen a bizottság hölgy tagjai, nagy számmal voltak jelen.

Az ülés megnyitása után felolvasták az államsegély kezeléséről, kiosztásáról szóval teljes adminisztrálásáról szóló jelentést, amelyből közöljük a következőket:

A mult év julius hó 27-én elrendelt általános mozgósitás és kitört világháboru következtében hadbavonultak itthonmaradt családtagjainak segélyezése, amelynek érdekében hazafias lelkesedéstől indittatva a város társadalmának minden rétege nemes versenyre kelve, versenyt tevékenységgel sietett adományait a közérdekében letenni a haza oltárára, tulajdonképen állami feladatot képezvén és ezen állami feladatnak teljesitése a törvény és kiadott utasitások értelmében a város polgármesterének lévén kötelessége, nem lesz érdektelen, ha ezen egészen uj és háboru által teremtett és teljesitett közigazgatási feladatokról részletes jelentést terjeszt a helyi bizottság elé.

A m. kir. pénzügyminiszterium által kiadott utasitás rendelkezéseinek értelmében, az államsegély kedvezményben részesülők összeirása 1914. év augusztus hó 15 én vette kezdetét.

Erre egy egészen uj hivatalt kellett felállitani, amely kifejezetten és kizárólag az államsegélyre jogosultak összeirását a jogosultság kérdésének megállapitását, a fizetések teljesitését, a jogosult családtagok összes ez irányu igényeinek a kielégitését teljesiti.

Az államsegélyek fizetése, a m. kir. pénzügyminiszteriumnak engedélye, valamint a törvény intézkedése folytán, miután az államsegélyben részesülő jogosultsággal biró egyének száma az 5000-et meghaladja, havonként egyszer történik és pedig minden hó utolsó napjain 15 napra utólagosan és 15 napra előlegesen.

A fizetéseket a városi házipénztár, a városi adópénztár és a fizetések gyorsabb lebonyolithatása érdekében egy e célra külön felállitott kézipénztár teljesiti, — a számvevői hivatal egyik kiküldöttének ellenőrzése mellett.

A kezelés ismertetése után a hivatal működéséről és a feladatok tömeges teljesitéséről statisztikai adatokkal számol be *Juricskay* Barna tanácsos.

1914. év december hó 31-éig az államsegélyért jelentkezők száma összesen 3635 család 1915. január hó 1-től szeptember hó 15-éig 3019 család, összesen 6654. ebből tényleg államsegélyben részesül 6298 család.

A tényleg államsegélyben részesülő családok családi viszonyainak nyilvántartása, változásoknak ellenőrzése, kérelmek és panaszoknak bevizsgálása általában az ügyeknek elintézése szóbelileg és lehetőség szerint még az nap lesz elintézve és a központi iroda ténykedését illusztrálja, hogy a hivatalban naponként 250—300 egyén fordul meg különböző kérelmekkel és felvilágositási kérelmekkel és ezek a kérelmek a lehetség szerint még az nap nyernek elintézést.

Az anyagi felelősség illusztrálása szempontjából pedig érdekes az eddig tényleg kifizetett államsegély összegekről szóló kimutatást, amely szerint:

1914 szeptember 125.121·04, 1914 november 74.669·95, 1914 november 28.598·99, 1914 december 176.031·16, 1915 január 166.977·69, 1915 február 172.970·09, 1915 március 170.514·95, 1915 április 290.972·61, 1915 május 264.934.28, 1915 junius 241.343·51 1915 julius 266.328·11, 1915 augusztus 252.775·07 korona, összesen 2,231.237·45 korona.

A legkisebb államsegély összeg személyenként és naponként 46 fillér, a legnagyobb családonként és naponként 5 kor. 86 fillér.

Mindazoknak a hadbavonultaknak itthonmaradt családtagjai, akiknek polgári foglalkozása szakképzettséget nem igényelt, vagy az illető hadbavonult ipari, vagy földmivesi napszámos, vagy szakképzetséget nem igénylő ipari segédmunkás volt, az államsegély összege a helybeli pénzügyigazgatóság által naponként maximálisan 2 koronában lett megállapitva. Tekintettel azonban arra, hogy ez a megállapitás a hadbavonultak családtagjainak szempontjából sérelmesnek látszott, mert hiszen városunk területén az átlagos napszámkeresetet jóval meghaladta a megállapitott 2 K. át, a megélhetési viszonyok drágasága következtében pedig az átlagos 2 korona nem elegendő egy esetleg 4—5 tagból álló család megélhetési viszonyainak a biztositására. Juricskay tanácsnok előterjesztésére a városi tanács még ez év március hónapjában feliratilag kérelmezte a pénzügyminisztert, hogy a napszámosok és ipari segédmunkások családtagjainak részére történt ezen maximális megállapitást naponkénti 3 koronára felemelni engedélyezze, egy idejüleg ugyancsak a tanácsnok előterjesztésére akként határozott a tanács, hogy a kormányhatósági engedély leérkeztéig mindezen kategóriába tartozó családok 3 korona naponkénti államsegélyben részesüljenek és pedig akként, hogy az engedélynek megtagadása esetén a kiutalt többlet mint előleg az illetőknek további államsegélyéből levonásba helyezhető legyen.

A kormányhatósági döntés még ez ideig le nem érkezett, ennek megszorgalmazása iránt külön intézkedés történt, illetve van folyamatban.

A háboru alatt vagy annak következtében rokkanttá vált, valamint a háboruban elesett, vagy eltünt egyéneknek hátrahagyott családtagjai az 1915. évi XV. t.-c. 7. §-a alapján lesznek segélyezve. — A segélyezés következtében történő eljárásnak módozatát a pénzügyminiszter ur rendelete irja elő. — Ezen rendelet értelmében szükséges intézkedéseket folyó évi augusztus hó 1-ével kezdődőleg szintén a hadsegélyző hivatal központi irodája teljesitette, illetve gondoskodott az összeirási jegyzékeknek felvétele és a rendes évi segélynek folyósitása tekintetében szükséges intézkedéseknek a megtételéről.

Ellenben a katonai ügyosztállyal együtt történt az intézkedés megtétele a törvény értelmében biztositott nyugellátmányok folyósitása iránt. E tárgyban kiadott rendelet értelmében a rendes naponkénti államsegély folyósitása a hadbavonult elestének, illetve eltünésének napjától számitott 6 hónap leteltével megszünik és kezdetét veszi a nyugellátmánynak folyósitása, valamint a fenti rendelettel megállapitott rendes évi segélynek a folyósitása.

Miután pedig megtörtént, hogy a törvényszerinti nyugellátmány folyósitva nem lett, ugyancsak nem lett még folyósitva a rendes évi segély sem, ellenben az eddig élvezett államsegélyt a törvény intézkedéseiből folyólag be kellett szüntetni, tehát egyes családok ha rövid időre bár, de mégis segélyezés nélkül maradtak, ennélfogva a polgármester intézkedése folytán pár héttel később pedig belügyminiszteri felhatalmazás következtében is, jóllehet a rendes évi segélyeket még nem folyósithattuk, ezen családoknak előlegképen utólagos levonás kötelezettsége mellett a rendes évi segély esedékes havi részletét kifizették és igy gondoskodtak arról, hogy a harctéren a haza védelmében hősi halált halt egyének családtagjainak megélhetése ezen átmeneti időben is megkönnyittessék és igy nyomornak és nélkülözésnek kitéve ne legyenek.

Ezen rendelet intézkedéseinek megfelelőleg eddig összesen 49 család vétetett fel összeirásba, akiknek családfejök és eltartójuk a harctéren hősi halált halt és 11 család segélyezése van folyamatban a háboru rokkanttá vált egyén teljes vagy korlátolt munkaképességének elvesztése következtében.

Amidőn a hadbavonultak itthonmaradt családjainak segélyezése érdekében kifejtett közigazgatási teendőkről nagy általánosságban az elmondottak tanulsága szerint beszámolt, rámutat a városi házipénztár áldozatkészségére és különösen arra, hogy ezen hadsegélyezési ügyeknek ellátása, vagyis a hivatal szervezése és a dologi és személyi kiadások fedezése tekintetében mily anyagi áldozatot hozott.

A hadsegélyezési hivatalnak személyi és dologi kiadásai cimen a városi pénztár folyó évi szeptember hó 1-éig cca 14 000 kor. kiadás terheli, olyan összeg tehát, amelynek fedezéséről sem az 1914. évi sem az 1915 évi költségvetés nem gondoskodott Ezen kiadásokat a városi pénztár rendes bevételeiből teljesitette.

A jelentést köszönettel tudomásul vették.

*

Rimler Károly polgármester ezután bejelentette a pénzgyüjtés eredményét. A begyült összeget a városi pénztárban helyezték el.

Dr *Medvigy* Gábor kifogásolta, hogy a pénzösszeget nem helyezték el kamatozás végett valamely pénzintézetbe. Ez hiba volt. Továbbá rámutat, hogy a Hadsegélyző-bizottság egyáltalában nem fejtett ki tevékenységet.

Gábel Jakab az első kérdés igazságát elismeri, de a bizottság tevékenységére mondottakat nem osztja.

Dr *Medvigy* Gábor elismeri, hogy mindenki: Juricskay tanácsnok a személyzet s különösen a bizottság hölgytagjai egyenként sokat fáradoztak, sokat tettek, de a bizottság, mint ilyen, nem tett semmit. A gyüjtés is elakadt, pedig ha a bizottság tevékenykedett volna, a gyüjtés sem maradt volna abban. Vétek és hiba, hogy azt a lelkesültséget, amely a hölgyekben van, nem vették igénybe, nem használták ki.

Rimler Károly azt látja, hogy a vezetőséget vádolja Medvigy. Szerinte nem mu-

lasztottak eddig semmit. A bizottság müködése most kezdödik, ha végleg szervezkednek. Egy bizottságot küldjenek ki a gyüjtés és számadások átvizsgálására. Hiába tiltakoznak Medvigy Gábor és Gábel Jakab az ellen, hogy a begyült pénzt innét a központba elvigyék. Ő Budapesten ugy értesült, hogy azt, vagy legalább annak egy részét a központba vissik. — A végleges szervezés céljából összehivja a bizottságot, amely után a bizottság müködését megkezdi. Most aztán egy határozott programmra lesz szükség, amelynek alapján megindul az akció. Ismétli, hogy eddig még semmit sem mulasztott a bizottság, hanem most jön a munka, mikor az elesettek özvegyeiről, családjairól kell gondoskodni.

Ezzel az ülés véget ért.

Egy szál virág a „Mária-lak" kertjébe.

Bányavölgy, szept. 23.

Polgár Mariskát én jól ösmerem, ő aligha engemet. Sőt, hogy egészen őszinte legyek s a bőbeszédü kritika helyett röviden zárjam a mondókám: szeretem is ennivalóan kedves, eleven, sokszor eltalált szinjátékáért. No, és ha már benne vagyok a vallomásokban, e percben és itt nemcsak a játékáért szeretem őt, de más egyébért is; a szivéért. Tudom kötelességemet, hogy mindezt indokoljam is. Minthogy azonban a kritikát most (távol a váradi s minden szinház kopogó deszkáitól s csak az emlékezés ködfátyolán át nézve hazafelé) jobb időkre, jobb jövőre kell hagyjam, mindjárt a második szeretetemre — az ősz rómaival szólva: in medias res — terelhetem e beszédet.

Tehát szeretem őt. Szeretem azért a gondolatáért, mely épen a *Tiszántúl* sorai közül beszél hozzám, melynek nemességét épen itt tudom átérteni (talán jobban mint maga Polgár Mariska s mások sokan, akik nincsennek itt velem) s melynek megvalósulásáért magam is boldogan mellékelem szegény legény fejemnek olcsó véré bérét", a lénungomat. Talán ha vesznek rajta egy rózsatőt s elültetik ide a sötét fenyvesek tövében, porba omlott vityillók romjai fölé annak emlékezetére, hogy „virágos kert vala hajdan Pannóniá!", talán ha jó lesz egy porszemnek a hamv vederbe, amelyben egy falu, egy járás, egy megye és száz szenvedett sziv porai feketéllenek s amelyből a Kárpátok fehér tündérlakainak, hosszu lábu tót legényeinek kell életre kelni, hasonlatosan ama hires „porából megéledett Phőnixhez."

Valahol harangszó sir. Arra nézek. Ott távol már fehér fökötőt füzött homlokára egy öreges, vénhedt hegyóriás, itt mögöttem az erőtlen napsugárban aranyszinnel játszik a rozsdálló erdő koronája. Milyen tiszták a szinek s mégis milyen elmosódottak a körvonalak. A nyugvó nap lebeg a kék hegyek között, az őszi szürkületi pára széthuz a tájon, óriásba növeszt mindent s valami éles, ezüst csengésre hangolja a távoli harangot. Ugy szól ez, mintha tulnan, a hegyek mögül szállana ide hangja, keresztül az erdőkön s a hegy tömbökön, megtisztulva, megfinomodva, meglágyulva.

Mind közelebb, közelebb csik le tekintetem s ime, itt mellettem csillingel a kis harang. Két haranglábon egy öklömnyi csengőcske — s talán cukorspárgával huzigálja egy ősz, görnyedt ember. A csöpp harang táncol, ugrál, nem leli helyét, mint a sziv az ő jókedvében. „Ringy-rongy, ringy rongy, ringy-rongy, csillingeli sebesen cérnavékonyságu hangjával s igazán önkénytelenül zönditi meg fülemben az emlékezés otthonról ezt a hangot, „bi-bor bársony, bi-bor-bár sony, bi-bor bár sony" — ahogyan lassu méltósággal zöngenének itthon a harangok . . . Jaj nem merem azt a hasonlatot tovább füzni a szivről s a harangokról . . .

Ave Mária! Ave! Különös érzés fog el. Most, ebben az órában hány ajakról száll el ez az üdvözlő fohász?! A kölni dómban, a Notre Dame-ban s a ferenciek templomában, ahol ezelőtt rég elmult négyszáz évvel énekelte Vásárhelyi András „Magyarország megszabaditója — idvezlégy;" Lourdes-ban, a bretagnei Belle Isle-u Jerusálemben vagy a Kálvinista Rómában, hány millió cilinderes, fezes, főkötős, levett kalappal álló lélek, sziv, ajak olvad össze ebben az egy szóban, gondolatban? Ha az emberiség szivben, lélekben, értelemben, nyelvben, egyszóval egész mivoltában visszafejlődve és csak ez az egy gondolat, ez az egy szó, ez az egy ideál maradna meg neki: nem vesztene semmit, semmit. Ez mindenért kárpótolná őt. Ez felemelné, ez megvigasztalná, ez beszépitené, ez átszellemitené, ez éltetné mindenét. Oh, mily édes lehet az érzés, hozzákapesolódni ehhez gyönyörü, ragyogó, bájos, fölérhetlen valósághoz (mert nem gondolat és érzés, de valóság) hacsak egy kiáltással, egy selyemszállal, egy gondolattal, egy fillér erejével is.

Kicsi ünneplő-ruhába öltözött gyerekek, lányok szaladnak el mellettem. Jönnek az erdőről. Kacagásuk, lármájuk csillingel a nagy csöndben — nem mint a kis harang ezüst zenéjü szava, hanem mint a bodrosszőrü barikák, tarka kecskék pettyegő csengője, méla kolompja; a barikáké, melyeket még csak a tavalyelőtt ilyenkor is vidáman, boldogan terelgettek hazafelé, de amelyeket tavaly tavasz óta csak álmaikban, könnyeik mögül szivárványozó szép álmaikban látnak viszont.

Lehivnak magukkal, lármájukkal a faluba, jobban: a falu helyére, A helyére, mondom, nem mintha nem akadna a hegyek tövében, lombtalanodó szilvafák között itt is, ott is egy-egy szalmafödelü, deszka oldalu szegényes vityilló, de mert a falut nemcsak ez teszi ám. Pláne nem akkor, ha még ezeket is ugy kell összedegetni innen-onnan, mintha lezüllött zsebeink mélyén kotorásznunk egypár elmenekült garas után. Bizony sok minden kell még a vityillókhoz a faluságig és ez a „más minden" néha sokszor elsőbb sorban hiányzik, mint a szellős fedélalja. Ezt még csak hamar összeüti valahogyan az ember (fa az erdőben, széna a mezőn van elegendő) hanem már a dolgos, épkézláb férfi embert, az életbiró, küzdő kedvet, az életvágyat nehezebb vissza ácsolni a lélekbe. Mert ha nincs erősen ácsolva, nem sokat ér, könnyen összedül mint a kártyavár.

Nyolc gyermek csimpajkózik belém, hogy lépni is alig birok s a lelkem együtt liheg a tüdőmmel annyi nyomoruság láttára. Elkomolyodott este lett, mire leértünk a „házhoz". Földből, fenyőtörzsekből összetákolt alkotmány. Három méter széles, öt méter hosszu, két méter magas kivülről. Egy gyermeknek való nyilás az ajtóféle s egy tenyérnyi lyuk az ablak. Ninca bevágva, csak odatámasztva egy csorbán törött üvegdarab. Teteje olyas, mint nálunk a fás-szineké, toldozva-foltozva s hátul egy rozsdás bádogcsövön száll ki, az ég felé nyitott tüzhely füstje. Ez világit az egyetlen ilyen oduból álló lakásban. Belülről már ki van tapasztva s szép fehérre meszelve. Egy ágy a butorzat, egy falhoz ragasztott asztal-féle s fatömbök mint székek. Négy öt. A falon Ferencz József s Vilmos császár egészen uj, együttes képe s az ajtó mellett egy Máriás szenteltviztartó. Öreg anyóka s egy igazán formás, eleven szépség tesz vesz a „szobában", ahol mozogni is alig birnak. Egy szakajtóra való krumpli kiöntve a földre a szoba közepére, amikor belépünk.

Érdekes volna elbeszélni, hogy *hogyan* találkoztunk s beszéltünk, de majd máskor; most csak azt, hogy *mit* beszéltünk. Azt is röviden.

— Papcsun Mihályné a nevem, az uram novemberben esett el Galiciában. Ez a nagyobbacska leány itt a menyem, a fiam valahol most már Oroszországban jár. Szent Miklós napján menekültünk el innen, aug. elején jöttünk vissza. — Nekünk is a fiaméknak is házunk volt s egy darabocska földecskénk, a házunkat egészen, földig lerombolták, a földünk az, amelyik amott zölddel a gaztól. Amink volt, abból az maradt meg, amit ti tetszik látni. A párnáink s ez a nyolc gyerek. Augusztus óta lézengünk itt s igazán nem tudjuk, mi lesz velünk. Napjában egyszer, ugy esténkint eszünk, ha épen van valami, ha a gyerekek tudnak összeszedni valamit a mezőkön, az erdőkben. (A nyolc gyermek a krumplit tisztogatja, kukorica csöveket foszt, vad almával, vadkörtével dobálózik, a „nagyobbacska" leány a tüznél piszmog, a világért se nézne reám.) Mi lesz velünk, nem tudom. (Talán százszor mondta el ezt a mondatot, ugyanolyan szomorusággal.) Majd csak megsegit a jó Isten! (Csodálatos ez az egyszerü, utánozhatatlan, eltanulhatlan önátadás az Ő kezeibe.) Csak a fiam jönne már haza majd csak helyre jönnénk valahogy. Majd. Majd.

Szét nézek a szobában, nincs, mit lássak. A füst is rágja a szememet. De mégis: a fenyőfa asztalan intelligens kézirással nevek, rajzok, mondatok. Katonák nevei, fejei s annak a bizonyitásai, hogy „itt volt, hier wohnte X. 7. hadnagy, tizedes, közlegény." Akkor, Istenem, ez a „ház" — födözék volt. Födözék, mely a lövészárkot pótolta itt a sik területen a patak mellett. S mondja is özv. Papcsunné, hogy még sok család „lakik" igy a faluban. Nem volt nincs aki ujra épitse a lerombolt házakat s ezek a katonák olyan ügyes, lakható „dekungokat" készitettek. Ők is, mások is behurcolkodtak egybe egybe s igy kerültek nyolcan-tizen egy cellának való oduba. De csak megférnek valahogy. Meg. Amig fölépülnek a régi kedves házak. Melyek talán nem is sokkal voltak tágasabbak.

A kis harang megint megszólal. Csengbong lágyan, tisztán, finoman. Miért? Minden órában reggeltől estig, de hogy miért, igazán nem tudja senki: igy van amióta visszajöttek. Csak azt tudják, hogy az öreg

ember el nem hagyná egyszer sem s hogy ilyenkor minden házban, minden munka megáll egy percig, addig, amig egy Ave Mária tart.

Ebben a pillanatban még mélyebben átéreztem, láttam magam előtt a „Márialak“ szépségét, nemességét, misztériumának vonzó erejét.

(oO)

Betörés Sz. Kocsis János üzletében.

2000 korona értékü árucikket loptak el.

— *Saját tudósitónktól.* —

Tegnap, szombatra virradó hajnalban nagyobb szabásu betörést követtek el az *Sz. Kocsis* János Rákóczi-uti egyenruházati üzletében. Mintegy 2000 korona értékü ruhanemüt és más hadfelszerelési cikkeket loptak el az ismeretlen betörők. Elvittek tiszti és önkéntesi egyenruhákat, kardbojtokat, bajonetteket, köpenyegeket, katonai szöveteket, különféle érdemrendeket, katonai sapkákat stb.

A betörést csak reggel vette észre a tulajdonos, mikor az üzletet kinyitották. Az üzletben nagy rendetlenség tárult elébe, a szövetek az állványokon felforgatva, a kirakatban minden össze-vissza hányva Az üzlet mellékhelyiségének az ablakrácsai a zárda felől ki voltak feszitve. Szóval itt jutottak be a betörők, mert valószinüleg nem egy személy követte el, bár ez sincs kizárva. Minden valószinüség szerint a borzutcai keritésen másztak keresztül s igy jutottak el az üzlet hátsó ablakához.

Itt a rácsokat felfeszitették s bemásztak az üzletbe. Azonnal szöveteket hoztak elő és a felfeszitett ablakot besötétitették, hogy valaki meg ne zavarhassa müködésüket. Az utca felől nem volt mitől tartaniok, mert a zárt redőnyökön nem szürődhetett ki semmi világosság.

A fényes gázvilágitás mellett aztán hozzáfogtak a munkához. Összeszedtek mindent, amit értékesnek tartottak s amit módjukban volt elcipelni. A kirakatajtót is felnyitották s az apróbb tiszti felszereléseket kiszedték, valamint az értékesebb katonai érdemrendeket: „Signum laudis“-t, katonai hadiékitményes érdemkeresztet, arany- és ezüst vitézségi érmeket, mig a bronz érmeket és kereszteket érintetlenül hagyták.

Érdekes dokumentum arra nézve, mily nyugodtan folyt a munka az is, hogy enni is ráértek.

Az üzletben ott feküdt egy csomag, amelyben élelmicikkek voltak; Kocsis János a fiának akarta elküldeni a harctérre. A betörők felbontották és kedélyesen hozzáláttak az elfogyasztásához, ami szerencsésen sikerült is nekik. Reggel azon módon ott találták az elhullatott morzsákat az asztalon.

Sz. Kocsis János azonnal értesitette a rendőrséget a betörésről, ahonnan *Erlich* Imre rendőrfogalmazó és *Kelemen* András detektiv mentek ki a helyszinre. A rendőrség a legerélyesebb nyomozást inditotta meg a betörés tetteseinek kézrekeritése végett, akik bizonyára nem itt garázdálkodtak először. A kár eddigi felszámolás szerint kétezer koronára rug, de nem lehetetlen, hogy ez az összeg magasabbra is fog emelkedni.

A háztartási fémtárgyak rekvirálása.

Vasárnap, szept. 26-án a hivatalos lapban a honvédelmi miniszternek egy ujabb rendelete jelent meg, amely a háztartásokban használatos fémtárgyaknak, főként edényeknek, egyszerü asztali készleteknek, mosó- és főzőüstök, tüzhelyekbe beépitett vizmelegitők csapokkal együtt, fürdőkádak, fazekak, lábosok, egyszerü gyertyatartók, vasalók, sárgarézláncok, butorlábak, rézkilincsek, zárpajzsok stb. hadi célokra való igénybevétele iránt intézkedik.

Ennek az intézkedésnek az a célja, hogy a hadsereg fémszükségletét bármilyen hosszu háboru esetére is biztositsa.

Köztudomásu tény az, hogy ellenségeink bizton számitottak arra, hogy bennünket és szövetségeseinket a világpiactól elvágva a háboru folytatásához szükséges fontos nyersanyagok, főként a fémek tekintetében kiéheztetnek. Ellenségeinket ezen a téren is keserves csalódás éri.

Most már megállapitható, hogy azok a szerves intézkedések, melyeket a kormány a fémszükséglet biztositása végett tett s amely intézkedéseknek egy programm szerint végrehajtott pontja a most kiadott rendelet is, a hadsereg fémszükségletét beláthatatlan időre képesek biztositani.

Hogy a kormány megóvja a közönséget az ezzel a rendelettel járó esetleges kellemetlenségektől, gondoskodott arról, hogy a hadi célokra igénybe vett fémedények zománcedénnyel ónozott vasedénnyel s más hasonlókkal lehetőleg teljesen pótolhatók legyenek s hogy a fémtárgyak bevonása következtében beálló kereslet az árakat fel ne szöktesse, egyidejüleg a csiszolt, románcolt és ónozott vaslemezedények, öntösvas edények és vas mosóüstök legmasabb árát is megállapitotta.

Az az ár, amit a hadi célokra igénybevett fémtárgyakért fizetni fognak, szakértők véleménye szerint is méltányos, de minden esetben legalább is akkora, hogy pótló tárgyak beszerzését lehetővé teszi.

Az igénybevétel csupán a vörösrézből és nikkelből és a vörösréz ötvezeteiből (sárgaréz, tombak, bronz) készült tárgyakra terjed ki.

Az igénybevett tárgyakat bejelenteni nem kell és beszolgáltatásuk csak folyó évi november hó 30. után fog külön elrendeltetni, ezen időpontig azok birtokosai használatában maradnak.

A rendelet kibocsátása és az igénybevett tárgyak beszolgáltatása közt tehát két hónapnál hosszabb időköz van. Ezen időköz arra szolgál, hogy mindenkinek kellő ideje legyen a hivatalos rekvirálással járó alkalmatlanságoktól szabadulni.

Hogy ugyanis a hivatalos rekvizició ugy az azt végző bizottságoknak, mint a nagyközönség megkönnyittessék, a honvédelmi miniszter megbizta a Magyar Szent Korona Országainak Fémközpontja Részvénytársaságot (Budapest, V. Nándor-utca 5.), amely vállalat nem nyerészkedésre alakult, hanem a hadsereg részére szükséges fémek beszerzésében a hadvezetőségnek kereskedelmi szervezete, hogy az igénybe vett fémtárgyak összevásárlására egy az ország minden részében szétágazó kereskedő-szervezetet létesitsen. A Fémközpont megbizottjai, leginkább vaskereskedők, jogositva vannak az igénybe vett tárgyakat szintén minden nyerészkedés kizárásával hatóságilag megállapitott árakon összevásárolni s azokat a hadvezetőség céljaira a Fémközpontnak adják át.

November 30-ig az is szabadságában áll mindenkinek, hogy fémtárgyait akár a „Fémet a hadseregnek“ akár a „Vasmozsarat rézmozsárért“ név alatt müködő hazafias fémgyüjtés céljaira felajánlja.

November 30 ik után azonban el fog rendeltetni az összes igénybe vett fémtárgyak kötelező beszolgáltatása. A rekvirálást e célra alakitott bizottságok bonyolitják le.

A hadi célokra igénybe vett fémtárgyakat beszolgáltatásuk elrendelése után ezekhez a bizottságokhoz kell beszállitani, kivánatos tehát, hogy az esetleges bajok elkerülése végett fémtárgyait saját érdekében kellő időben vastárgyakkal pótolja.

Ha azonban ez a pótlás a beszolgáltatás idejéig meg nem történt s birtokosa a beszolgáltatandó tárgyat egyáltalan nem nélkülözheti, az ily tárgyat a beszolgáltatásra kitüzött első időpontban sem kell beszállitani: azonban a tárgyak birtokosa köteles azokat személyesen vagy megbizott utján az átvételi bizottságnak bejelenteni. A bizottság azután mérlegelve a körülményeket a nélkülözhetetlenség és a pótlás nehézségének mértékéhez képest rövidebb vagy hosszabb határidőt tüz ki a tárgyak beszállitására.

Az intézkedés egész szerkezete alkalmazkodni kiván az életviszonyokhoz, s az állam szükségletét oly módon kivánja kielégiteni, hogy a közönség érdeke lehetőleg megkiméltessék.

A katonákért!

Az ünnepélyek müsora.

A nagyváradi Vörös Kereszt vetitő-estéire október 9. 10. és 11 én nagyszabásu meglepő felvételek készülnek, a nagyobb kórházakban orvosok, ápolónők és a Jobbkéz hölgyeivel. A Jobbkézben történő cselekmények mind be lesznek mutatva. A munka, az irgalmasság, a jótékonyság, az élelmezés, a „Sursum corda“, a magyar nők koronás szelvénye, plakátja szép fiatal leányaink által lesznek alegorizálva, benne szebbnélszebb képek kerülnek vászonra. A lövészárok 25 képben lesz látható. Meg lesz örökitve a nagyváradi összes jótékony nőegyleteknek tiszti kara, amely az egyletek hölgyeivel egész háboru ideje alatt vállvetve dolgoztak a Vörös Kereszttel. Látni fogjuk az önfeláldozóan müködő doktoraink csoportját, gyermekeinket, kik fillérenkint annyi megannyi koronát gyüjtöttek össze, a hatalmas sajtó vezetőit, intézőit, amit tárgyal a Vörös Keresztet érdeklő minden akciónál, lelkesen igaz hazafisággal támogatva minden erejéből.

Rév, Mezőtelegd és a nagyszalontai Vörös-Kereszt intézményekből is pompás felvételek érkeztek. A vetitő képeket megelőző előadás keretében a Munkácsi Mihálynak „Tépéscsinálók“ mesteri müve után rendezett élőképen kivül *Hagedornné Rimler* Irén, kinek gyönyörü hangja ismeretes, szives volt pár énekszám előadását elvállalni. Pásztor József bájos derüs kis dialogja „Diszápolónők“, melyben kiszatirizálja azon hála Istennek nálunk nem ösmert hölgyeket, kik tetszvágyból s szórakozási célból hallgatták a kurzust. Előadják *Bányi* Erzsébet és *Böszörményi* Gézáné. Igen érdekes *Huzella* Ödön ifju irónak aktuális költeménye, a „Négy fekete daru“, előadja *Bachmann* Fülöpné. Végül egy hazafias élőkép lesz, melyre, tekintve a nagy célt a legünnepeltebb hölgyeink közzül *Balogh* Miskáné és *Szunyogh* Pálné urnőket sikerült megnyerni a rendezőségnek Hungária és Germánia személyesitéséhez. Szóval a rendezőség a közreműködőkkel együtt mindent elkövet, hogy a katonákért lezajló est fényes legyen és a közönség igényei minden tekintetben kielégitve.

A vitéz 101-esek.

Kiszabaditott foglyok és ágyuk.

Az orosz harctérről nap-nap után szenzációsabbnál szenzációsabb események érkeznek hozzánk. A tudósitások mind azt igazolják, hogy a cár hatalmas hadserege egyre fogy, egyre jobban roppan össze az az óriási kolosszus, mely Európát lett volna hivatva elsöpörni a földszinéről.

A májusi nagy offenziva óta eddig nem tudtak még csak megállani sem dicsőséges hadseregünk előtt. Sem lőszere, sem katonája nem volt a nagy birodalomnak. Legujabban azonban mintha lélegzethez jutottak volna, mert egyes helyeken minden erejüket megfeszitve igyekeznek elodázni a rettenthetetlen hadseregek kegyelem döfését. Vannak helyek, ahol pillanatnyi sikereket érnek el az oroszok csak azért, hogy pár óra mulva tizszeres kudarccal meneküljenek tovább végzetük rettenetes meredekén.

Ilyen pillanatnyi sikert értek el az oroszok 10 én éjjel is. Egy előretolt állásunkat, ahol 2000 emberünk és 12 ágyunk volt, bekeritették. Óriási kozák csorda vette körül az aránylag kis sereget. Rettenetes küzdelem vette kezdetét. Bár hiábavalónak látszott minden erőfeszités a mi seregünk bele ment a hareba. Tüzérségünk halálesőt zuditott a támadó kozákokra. Hiábavaló volt minden. Tiz kozák helyett, mintha a föld ontotta volna őket, özönlött a rengeteg lovas. Végre is meg kellett adnia magát a seregnek.

Leirhatatlan győzelmi mámorban vitte a kozák had a foglyokat az orosz tábor felé. A megsemmisült magyar sereg helyzetéről tudósitották a magyar vezérkart, ahol azonnal intézkedtek a segitség nyujtás iránt. A segitséget a 101-eseknek kellett nyujtani.

— Meg kell menteni az ágyukat! Adták ki a parancsot a tisztek.

Mint a fergeteg, ugy indult el a felszabadiitásra az ezred. Még idejében érkeztek a sárgaparolisok. Utközben dalolva vitték a 12 ágyut, 40 tüzérrel és a 2000 katonát a kozákok. Egyszerre elhalt a kozák nóta meg állottak a lovak, mintha Isten ostora csapott volna közéjük, a 101-esek borzalmas erővel vetették magukat a kozák ármádiára. Erre megmozdultak a foglyok is és puszta kézzel egymásután rángatták le a léről a cár leghősebb katonáit. Kiszabadultak az ágyuk, de ki a katonák is. Az volt a diadalmenet, ahogy a 101-esek visszatértek a 12 ágyuval meg a 2000 megszabaditott magyar fogolylyal. A kozákhadból, aki nem tudott idejekorán menekülni, pedig kevés tudott, az lovastól élettelenül maradt a téren.

Ezután 15 ig csend volt ezen a részen. 15-én éjjel azonban ismét megmozdult a muszkahad. Rendes gyalogság jött a kozák helyett. Óriási erőfeszitéssel akarták áttörni a mi frontunkat. Roham-rohamot követett. A drótakadályokig sok ember elpusztult, itt azonban a halál kereplője oly pompásan aratott, hogy hulladombok képződtek a támadó muszka had helyén.

Mintha a fenti tudósitást akarná igazolni Nagy Sándor szakaszvezető, aki szintén részt vett az elmondott ütközetben, tegnap a következő levelet küldte haza *Lázár Márton* nyugalmazott királyi ügyésznek.

Nagyságos Uram!

Tudósitom, hogy már egy éve a harctéren vagyok. 10-én éjjel az oroszok elég jól arattak. Több mint 2000—2500 emberünket elfogtak. Tizenkét ágyut, 40 tüzért is megszereztek, mikor azonban a kozákok kisérték a foglyokat, meg az ágyukat a 101 esek épp odaérkeztek és szépen sikerült visszavenni, a kozákokat pedig mind lekaszabolták, 15 én megint akartak áttörni. de nem sikerült nekik. Nagy veszteséggel visszavertük őket. Méter magasan volt az orosz hulla.

1915 szept. 17-én.

Nagy Sándor,
szakaszvezető.

Százezrek visszhangja.

Vettük a következő megszivlelésre méltó sorokat:

Nagy elismeréssel kell adóznunk a hazafias sajtó azon nemes törekvésének, hogy e rendkivüli nehéz időben napról-napra élesztgeti bennünk a reménységet. Kitartásra buzdit. Töltögeti belénk a bizakodás orvosságát.

Szivesen is türtünk. Megadással viseltük a reánk sulyosodó megpróbáltatásokat.

Meghoztuk a tőlünk telhető áldozatot örömmel, amig azt tudtuk, hogy a nélkülözést, megpróbáltatást hazánk védelmében hős katonáinknak hozzuk meg áldozatul.

Ámde lassacskán, dacára a sajtó nemes törekvésének, igen visszatetsző képek kezdtek kibontakozni a nagy vihar leple alatt édes hazánkban.

Alighogy a mult év augusztus havában a hon hős védői elsiettek a haza veszedelmeztetett határaira, hogy a külső ellenség et feltartóztassák, nehogy a haza szent földjét és azon családjaikat, hozzátartozóikat a vad horda meggyalázza és elpusztitsa, mondo m nem sok időre az ő távozásaik után, a hátuk mögött itt bent az országban olyan ellenséges tábor keletkezett, mely az itthon maradt védtelen családokat existenciájukba támadta meg.

A törvénnyel védett szabad kereskedelem nagy és kis duvadjai a béke ketrecéből kiszabadulván, rettegésben tartják az ország népeit.

Minden tisztességes ember azt hitte, hogy olyan irtózatos háboru folyamán, a milyen most dul, a mikor az ország család fentartóinak nagy része vérét ontja, életét áldozza az itthonmaradottakért akkor csak egy gondolat kell, hogy áthasson mindnyájunkat: *Erősiteni. segiteni, a hon védőit, hogy győzhessenek és védeni az itthonmaradottakat, hogy legyen erejük kitartásra a harcolók segitésében.*"

Sajnosan kellett azonban látnunk a piszkos haszonlesésnek patkányhadát előbujni, mely a védtelenül álló polgárságra lelketlenül reá vetette magát és ezt létfentartásában támadta meg.

Hogyan tudjunk segiteni, hogyan hozzunk áldozatokat szivünk szerint továbbra is, ha itthon kizsaroltatunk.

Egy esztendeje már, hogy napról napra rémüldözünk a vérünket szipolyozó, nélkülözhetetlen élelmi- és szükségleti cikkek uzsorás hadától.

Ismét és ismét lecsillapodunk abban a reményben, hogy majd csak jön a segitség megmentésünkre.

Sehol semmi. Az árak nem hallámzanak, hanem folyton tornyosulnak.

Mert az a kirivó látvány nem szolgálhat vigasztalásul, hogy a merkantilisták az agráriusokat, ezek pedig amazokat okolják a mérhetetlen nagy drágaságért.

E két surlódó kő között százezrek morzsolódnak össze, akik nem tartoznak egyik csoportjába se.

Adott a jó Isten ennek az országnak elég jó bő termést mindenből. Megmentette az ellenség pusztitásától, miért mégis, hogy olyan cikkek, melyeknek előállitása sem nagyobb költségbe nem kerül, sem nagyobb fáradtságba, mégis három-négyszeresen drágultak.

Az állam hatalom a rendkivüli időben rendelkezik a polgárok életével, miért nem lehetne a polgárok exisztenciája ellen törő hiénák hadát is megfékezni?

Ha polgári törvényeink nem elég erősek a bajok orvoslására, vegyük ideiglenesen kölcsön a katonai törvényeket.

A sajtó mint a közvélemény organuma, nagy hatalmával jöjjön segitségünkre, tartsa napirenden a kérdést *és sürgessen olyan kormányzati intézkedést*, mely s hallatlan visszaéléseket korlátok közé szoritsa.

K. L.

Az élelmiszerek hatósági árai.

A m. kir. belügyminszter ur 69501/III/1915 számu leiratával megadott felhatalmazás alapján Nagyvárad város törvényhatóságának területére a közélelmezés zavartalanságának biztositásához füződő érdekekből az élelmi cikkek követelhető legmagasabb árait az 1915 évi szeptember hó 27., 28., 29. és 30. napjaira a következőképen állapitom meg:

Hus és hustermékek: 1 kiló marha hus (I. rendü) 5·00 kor. 1 kiló marhahus (II. rendü) 4·80 kor. 1 kiló növendék hus 4·80 kor. 1 kiló borjuhus (hátulja) 5·20 kor. 1 kiló borjuhus (eleje) 4·80 kor. 1 kiló sertéshus (nyomtaték nélkül) 5·40 kor. 1 kiló sertéshus 20 deka nyomtatékkal 5·10 kor. 1 kiló füstölt sertéshus 6·00 kor. 1 kiló kolbász (füstölt) 5·60 kor. 1 kiló szalonna (zsirnak való) 6·20 kor. 1 kiló szalonna (füstölt, sózott) 6·40 kor. 1 kiló szalonna (pörkölt, paprikázott) 6·40 kor. 1 kiló háj 6·50 kor. 1 kiló préseletlen tepertő 3·20—4·60 kor. 1 kiló sertészsir 6·80 korona.

Baromfi: 1 pár csirke rántanivaló 3—4 kor. 1 pár csirke sütni való 4—5 kor. 1 kiló csirke élő sulyban 2·40 kor. 1 kiló csirke kopasztott 4 kor. 1 pár tyuk 5—6 kor. 1 pár ruca (hizott) 10—12 kor. 1 pár ruca (sovány) 6—9 kor. 1 kiló ruca élősulyban 2·80 kor. 1 kiló ruca (koppasztott) 3·40 kor. 1 pár liba (sovány) 12 kor. 1 kiló liba (sovány) élősulyban 2·80 kor. 1 kiló liba (koppasztott) 3 kor. 1 kiló liba (hizott) élősulyban 3·20 kor. 1 kiló liba (hizott koppasztott) 4·00 kor. 1 kiló pulyka élősulyban 2·80 kor. 1 kiló pulyka koppasztott 3·20 kor.

Hal és vad: 1 kiló csuka (hal) élő 2·40 kor. 1 kiló harcsa (hal) élő 2·40—3·20 kor. 1 kiló ponty (hal) élő 1·80—2·40 kor. 1 drb nyul 3—4 kor. 1 drb fogoly 1·20 kor.

Tej és tejtermékek: 1 liter tej fölözetlen piacon 32 fill. 1 liter tej fölözetlen házhoz szállitva 34 fill. 1 liter tej kóser 36 fill. 1 liter tejfel 1·60 kor. 1 kiló turó (tehén) 1·20 kor. 1 kiló turó (juh) 2·70 kor. 1 kiló gomolya 2·40 kor. 1 kiló vaj 5·60 kor.

Liszt és kenyérnemek: 1 kiló buzadara és nullásliszt 84, főzőlisst 64, buzakenyérlisst 44, rozsliszt 46, tengerilisst és

dara 46 fillér 1 kiló fehér kenyér péknél 62, fehér kenyér üzletben 64, barna kenyér péknél 42, barna kenyér üzletben 44, péksütemény 3-3 dekás 4, vizes zsemlye 4 dekás 4 fillér.

Gyümölcs és füszer: 1 liter szilva magvaváló 24 fill. 1 kiló szőlő csemege 80 fill. 1 kiló dió 80 fill. 100 kiló cukor (süveg) 108 kor. 1 kiló cukor (süveg) 1·16 kor. 100 kiló cukor (kristály) 108 kor. 1 kiló cukor (kristáiy) 1·16 kor. 100 kiló cukor (kocka) 112 kor. 1 kiló cukor (kocka) 1·20 kor. 100 kiló cukor (kocka) 5 kgr. dobozokban 110·50 kor. 1 kiló cukor (kocka) 5 kgr. dobozokban 1·19 kor.

Száraz főzelék, tojás, zöldség stb.: 1 kiló bab száraz 50—54 fill. 1 kiló borsó száraz 62 fill. 1 kiló lencse 64—70 fill. 1 kiló kása (köles) 1·10 kor. 1 drb tojás (egész) 13 fill. 1 drb tojás (törött) 9 fill. 1 csomó sárga répa 8—16 fill. 1 csomó petrezselyem 8—16 fill. 1 drb karalábé 6—10 fill. 1 kiló hagyma (vörös) 60 fill. 1 kiló hagyma (fog) 1·50 kor. 1 fej káposzta 16—30 fillér. 1 fej kelkápszta 10—14 fill. 1 fej káposzta (vörös) 12—30 fill. 1 kiló burgonya 16 fill. 100 kiló burgonya 13 kor. 1 drb retek (fekete nagy) 3 fill. 1 kiló paradicsom 24 fill. 1 drb tök főzni való 10—20 fill. 1 kiló zöld bab 24 fill. 1 drb karfiol 30 fill. 1 drb paprika (zöld, nagy) 2 fill.

Az ármegállapitásra vonatkozó határozatom ellen az 1914. évi L. tc. 1. §-ának első bekezdése szerint birtokon kivüli felebbezésnek van helye, a közhirrétételtől számitott 15 nap alatt a kereskedelemügyi miniszterhez.

A felsorolt élelmiszerek árainak ennél magasabban való megszabása az 5600/1914. B. M. számu rendelet 1. §-ába ütköző kihágási cselekménynek fog tekintetni s feljelentés esetén a rendelkezés megszegője ellen a kihágási eljárás meg fog indittatni.

Az emlitett rendelet 4. §-a alapján a kihágás büntetése 15 napig terjedhető elzárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Ez ármegállapitással a piaci forgalomban lábrakapott egyes szertelenségek megszüntetése végett a törvényhatóság régi kivánságának teszek eleget.

Módot és eszközt kivánok nyujtani a város lakosságának, hogy az élelmicikkek árainak magasságához füződő érdekeit megvédhesse. Nem mulaszthatom el azonban, hogy ez alkalommal fel ne hivjam a figyelmet arra a körülményre, miszerint a hatósági ármegállapitásnak előnyei csak akkor lehetnek, ha a város vevőközönsége kivétel nélkül azt maga is betartja, annak betartását éber figyelemmel kiséri s annak áthágásáról, illetve az esetleges visszaélésekről a hatóságnak jelentést tesz.

Tudomására hozom a vevőközönségnek, hogy azon árusitó ellen, aki az előbb felsorolt élelmiszerek árait szeptember 27, 28, 29, 30-án az előbb megállapitott árnál magasabb összegben szabja meg, a feljelentést a piacon szolgálatot teljesitő rendőrközegek bármelyikénél megteheti.

Nagyvárad, 1915. évi szept. 25-én.

Lukács Ödön s. k.
polgármester helyettes.

* Három liter **Családi rumot** készithet bárki pár percz alatt a Farkas-féle családi rum-kivonattal. Ára 60 fillér. Családi thea kivonat 10 adag 50 fillér. Kapható Farkas István „Apolló“ drogeriájában. Rákóczi-ut 7/B.

Perzsa önkéntesek a török hadseregben.

Beszélgetés hadzsi Bilar török főhadnagygyal.

Nekünk, akik itthon a lapokból tájékozódunk a harctéri helyzetről, talán sejtelmünk sincsen arról, hogy hányféle nemzet érdeke kerül a harctéren szembe egymással s hogy hány nemzet fia ontja vérét önkéntes önfeláldozással nemzete elnyomója ellen.

Mert tény, hogy a harctéri események hireiből mindent kiolvashattunk, csak azt nem, hogy létérdekeink megvédése mellett perzsa kezek is ragadtak fegyvert.

Azonban hadzsi *Bilar* főhadnagy elbeszélése, melyben nagyon érdekes módon állitotta elébünk Oroszország és Perzsia viszonyát, teljesen meggyőzött bennünket arról a faji, vallási és politikai ellenszenvről, amelylyel a perzsák az oroszok iránt viseltetnek s amely arra kényszeritette őket, hogy sokan közülök fegyvert ragadjanak Oroszozság ellen és beálljanak a török hadsereg kötelékébe.

Hadzsi Bilar főhadnagy a tegnapi nap folyamán Nagyváradon utazott keresztül s ez alkalommal volt módjában munkatársunknak beszélgetést folytatni vele, ki az intervjuról a következőket irja:

Egy elsőosztályu Pullmann-kocsiban utazott hadzsi Bilar török hadseregbeli főhadnagy. Hatalmas, kreol bőrü, szénfekete haju ember, csinosan nyirt bajusszal, a legtökéletesebb európai elegánciával öltözködve. Kezdetben bizalmatlanul fogadott, csak amikor megtudta, miről van szó, melegszik fel és kezd tört németeséggel beszélni.

A török hadsereg kötelékében a Gallipoli félszigeten harcoltam s most reumámat gyógyitani jöttem a maguk világhirü Pöstyénjébe. Török bajtársaim ajánlatára jöttem ide s hálás is vagyok nekik, hogy ide küldtek.

— Hát a főhadnagy ur nem török?

— Nem, én perzsa vagyok és mint önkéntes szolgálom sok más honfitársammal együtt a török hadsereget.

— És mi volt az oka annak, hogy főhadnagy ur és a többi honfitársai török hadiszolgálatba léptek?

Annak sok, nagyon sokféle oka van? De legfőbb oka az orosz politika, az orosz kapzsiság, amely mindent elnyelni akar. Az oroszoknak, amióta talán csak megvannak mindig a tenger volt a politikájuk.

Az a kis tenger, amit a Keleti- és a Jeges-tengerben biztak, sehogy sem elégitette őket ki, ha már a Dardanelláknak nem juthattak birtokába, ugy legalább a perzsa tengerpartot s ezzel együtt Perzsiát akarják birtokukba keriteni.

Erre volt alapitva az utóbbi évek minden orosz politikája s valószinüleg lesz a világháboru után is. Az érvényesiteni kivánt orosz befolyás azonban nálunk megtörik a nép, a nemzet magatartásán. A *Muzaffereddin* sah által adott alkotmány annyira átment a nemzet köztudatába, hogy attól bennünket megfosztani már nem lehet. Az orosz pedig ezt akarja s ezért gyülöli a perzsa nép s ezért harcol most is ellene sok ezer perzsa.

De még ha ettől eltekintünk is, Perzsia lakosai nagyrészt mohamedánok s ezek között is arabok, törökök, beludzsok és kurdok a legtöbben, kik már ezért is a legnagyobb lelkesedéssel siettek a próféta zászlaja alá. Azt hiszem nem tévedek, ha 8—10 ezerre teszem azon perzsák számát, kik velem együtt küzdenek a bennünket elnyomni készülő oroszok ellen.

Még a háboru előtt alkalmam volt megismerni az ön lovagias magyar nemzetét, valamint a németeket is. Mondhatom, a legnagyobb bámulattal és csodálattal vagyunk eltelve az önök dicsőséges küzdelmük iránt.

A vonat füttyentett, sebtiben elbucsuztam a derék perzsa-török főhadnagytól, ki az ablakból barátságosan intett le felém. Kolozsváron ismerősei vannak, azokat ment el meglátogatni.

Kancsuka a rendőrségen.

Tegnap óta dr *Dayka* Endre rendőrfőkapitány asztalán érdekes disztárgy kelti fel az ott megfordulók kivánesiságát. A hatalmas akták tetején egy kecses, diszes kivitelü kancsuka helyezkedik el egy cseppet sem a legszerényebben. Mert annyira nem szerény, hogy minden emberre rákiabál a maga különlegességével: Én is itt vagyok!

Ez a diszes kancsuka, amely bizonyosan végigszántott néhányszor a szegény muzsik görnyedező hátán, nem a legrejtelmesebb, de nem is a legegyszerübben került a rendőrkapitány asztalára.

A minap feljelentés érkezett a rendőrség vezetőjéhez, hogy N. N.-nénél, akinek ez ura a harctéren van, több értékes orosz holmi van elrejtve, ami mindenesetre rablott holmi. A rendőrség megejtette a nyomozást, illetve a házkutatást s valóban ráakadtak az orosz portékákra, amelyek tegnap már ott voltak elhelyezve a rendőrség bünjelei között.

Többek között ott van egy hatalmas réz szamovár, amelynek kéklő lángjai nem is oly rég orosz arcokra világitottak. Láttunk képeket cirilbetüs felirással, tipikus orosz képeket, amelyek a kupolás orosz városokat állitják elénk. Az egyik Riga látképét mutatja. Meglehet, hogy pár nap mulva már mint német város látképe lesz közszemlére kitéve. Ott hever két orosz tájkép, olajfestés. Az egyik egy hóval boritott, kopár télitáj, az orosz melancholizmus tipikus szinezetével. De legérdekesebb mindenesetre a már emlitett kancsuka. Massziv, különleges munka, amelynek azonban épp oly sulyos ütése lehet, mint a többi durva bőrből készült társainak.

A kancsuka fémből készült nyelén cifra ciril felirás ékeskedik. Magyarra leforditva a következő:

„Emlékül a lónak a harcmezőn, ez hajtsa haza!“

A kancsuka felirata teljesül. Az orosz lovak egyre másra térnek vissza hazájukba, örült vágtatással száguldanak a kancsukák kinzó csapásai alatt. Hazatérnek, mert a kancsuka tulajdonosát is hazaösztökéli — amelynek annál is sulyosabb csapása van — a diadalmas magyar, osztrák és német hadsereg.

HIREK

Matiné Mária-lak javára.

— *Ünnepség a Katholikus Körben.* —

Ma, vasárnap délelőtt tizenegy órakor a Katholikus Kör disztermében zajlik le az a művészi szinvonalu matiné, amelyet a fáradhatlan buzgalmu rendezőség, a jelen sulyos idői, egyik legszentebb céljának: a Felvidéken épitendő Nagyváradfalva Mária-lakának létesitésére rendez.

Szerény keretek között, a nagyközönség áldozatkészségéhez intézett halk, de meleg szóval inditotta meg ezt a mozgalmat *Polgár* Mariska, a szintársulat jeles, fiatal drámai művésznője és hogy a mozgalom ilyen imponálóan széles keretek közé tudott jutni, az valóban a város közönsége őszinte megértésének érdeme.

Ez a felhivás ily lelkes visszhangjának méltó hálájaként, a rendezőség a nemes cél érdekébe szegődöttek tudásának a legjavát viszi a Katholikus Kör disztermének emelvényére. A matiné változatos müsora a következő:

1. Ünnepi megnyitó. Tartja: Brém Lőrinc kanonok.

2. A három jó barát. Énekli: Békefi Lajos, a Szigligeti-szinház tagja.

3. Erkel Ferenc, Hunyady László c. operájából Mátyás nagy áriája. Énekli dr Krűger Aladárné.

4. Müdalok. Énekli Bihary Sándor, a Szigligeti szinház tagja.

5. A kevlári bucsu. Heine Henriktől. Forditotta Endrődi Sándor. Előadja: Polgár Mariska urnő, a Szigligeti-szinház tagja.

Az énekszámokat zongorán Várady Aladár a Szigligeti-szinház karnagya kiséri.

*

A Mária lak céljaira legutóbb Polgár Mariska kezeihez a következő adományok folytak be: Gróf Széchényi Miklós megyés püspök 40 K, Tóth Mihályné (Szalárd) 30 K, dr Lányi József püspök, Karácsonyi János, Spett Gyula, dr Vueskics Gyula, az Orsolyazárda főnöknő, Grócz Béla, Brém Lőrinc 20—20 K, Sehlauch Jozefin, Isten nevében 10—10 K, Kny Antal 6 K, dr Spitzer Mártonné, Kovács Zoltánné és N. B. 5—5 K.

—

* **Önképzőköri élet a főgimnáziumban.** A premontrei főgimnáziumi Eötvös-önképzőköre tegnap, szombaton tartotta alakuló gyülését. *Szmetka* L. Ödön főgimnáziumi igazgató megnyitó beszéde után az Önképzőköri tisztségek betöltésére került a sor. A kör elnökévé ifj. *Balogh* Jánost VIII. oszt. tanulót választották meg egyhangulag. Titkárrá *Bőhm* Sándort, pénztárossá *Kőváry* Endrét, főkönyvtárossá *Székely* Istvánt, ellenőrökké *Timár* Mátét és *Obrincsák* Istvánt, alkönyvtárosokká *Szabó* Lajost és *Muresán* Sándort, aljegyzőkké ifj. *Stokker* Józsefet és *Beőthy* Conrádot választották meg. Az önképzőkör tanári elnöke az idén dr *Champier* István főgimnáziumi tanár lesz.

* **Adományok Mária-lak javára.** A tegnapi nap folyamán a következő adományok érkeztek szerkesztőségünkbe Mária-lak javára: *Gabriely* Lajos kanonok 20 K, *Pallay* Lajosné 10 K, *Csoór* Lajos 19. v. e.-beli kadét őrmester 2 K. Rendeltetési helyükre juttatjuk.

* **Ottokár-hadiárvaház.** *Szilágyi* Dózsa premontrei tanár lelkes buzgalma megnövesztette az adományok összegét az Ottokár-hadiárvaház részére. A gyüjtés folyamatban van. Erre a célra szerkesztőségünkhöz tegnap a következő adományok folytak be: Gabriely Lajos kanonok 50 korona, a margittai róm. katholikus plebánia gyüjtéséből 15 korona. Rendeltetési helyére juttatjuk.

* **Áthelyezések.** Az igazságügyminiszter *Fluk* Dezső aradi kir. törvényszéki, dr *Bary* Zoltán nagyvárad-városi kir. járásbirósági jegyzőket a nagyváradi kir. törvényszékhez, dr *Számborovszky* Rezső gyulai kir. törvényszéki jegyzőt a nagyváradi városi kir. járásbirósághoz, *Vallner* Dezső malackai kir. járásbirósági irnokot a margittai kir járásbirósághoz helyezte át, azonkivül *Keller* Viktor nagyváradi kir. törvényszéki dijnoknt az abaujszántói kir. járásbirósághoz irnokká nevezte ki.

* **A brutális ápoló bünhödése.** Tegnapi számunkban részletesen foglalkoztunk azzal a brutális bánásmóddal, amiben Bak János elmekórházi ápoló egy szerencsétlen kiszökött elmebeteget részesitette. Cikkünk alapján dr *Fráter* Imre igazgató-főorvos nyomban szigoru vizsgálatot inditott a magáról megfeledkezett emberrel szemben a megfelelő eljárást alkalmazta. A megtartott vizsgálat szerint a megszökött elmebeteget Ávrám Avantinak hivták, aki a keritésen keresztül jutott ki a kórházból. Mikor az ápolók a szökést észrevették, nyomban a beteg után mentek és el is fogták. A viszszaszállitás alkalmával Bak János a beteget durván ütlegelte és rugdosta. Az ápolót Fráter Imre azonnal elbocsátotta, egyben pedig feljelentést tett ellene a királyi járásbiróságnál. Az igazgató-főorvos gyors és szigoru intézkedését megnyugvással tudomásul veszszük, azonban a betegek feletti felügyelet fokozását ismételten figyelmébe ajánljuk. Most jutott tudomásunkra, hogy egy hatalmas termetü elmebeteg katona is kiszökött a kórházból és nagy rémületbe ejtett egy vármegyei tisztviselő családját. A szökevény teljesen ruhanélkül szökött meg a kórházból és a pályaudvar irányában a szőlőbe vette magát. Ott egy közeli nyaraló előtt találkozott a tisztviselő anyósával, aki rémültében mozdulni sem mert. A beteg ember megragadta az uri nő karját, majd hirtelen elhagyta és egyenesen a padlásra mászott. Később megérkeztek az ápolók és megkötözve visszaszállitották a szökevényt a kórházba.

* **Gyászmise báró Gerliczy Félixnéért.** Biharmegyei és nagyváradi nő egyletünk alapitója s volt elnöknője boldogemlékezetü özv. báró Gerliczy Félixné elhalálozásának évfordulója alkalmából folyó hó 27. napján délelőtt 9 órakor az olaszii róm. kath. plebánia templomban tartandó gyászisteni tiszteletre egyletünk tagjait van szerencsém tisztelettel meghivni. Nagyvárad, 1915 szeptember hó 25. *Az elnökség.*

* **P. Lukács Vitális kapucinus atya meghalt.** P. *Lukács* Vitális kapucinusrendi áldozópap, kiérdemült rendi tartományfőnök, a hittantudományok licenciatusa e hó 24-én 67 éves korában, áldozópapságának 44-ik évében rövid szenvedés után Budapesten meghalt. Temetése ma délután lesz Budapesten a kapucinus atyák rendházából.

Adomány a kath. Caritásnak. *Gábriely* Lajos kanonok tegnap 50 koronát küldött be hozzánk a budapesti kath. Caritás egyesület részére. Rendeltetési helyére juttatjuk.

* **A lembergi hadtest önkénteseinek hangversenye.** A lembergi hadtest tartalékos tisztképző iskolájának növendékei tegnap este 9 órától ma reggel 5 óráig terjedő hatalmas müsorral hangversenyt rendeztek a Fekete Sas nagytermében, az elesett altisztek árvái javára. A hangversenyen a szereplő tiszteken és önkénteseken kivül részt vettek Uray Blanka, valamint Bihary és Pártos szinmüvészek is. A hangverseny zártkörü volt s a polgárság köréből csak nagyon kevesen voltak jelen.

* **Adományok a Vörös-Kereszt nek.** A Vörös-Kereszt jobbkéz részére Dióssy Lajos, aki városszerte ismeretes jótékonyságáról 10 mázsa apró fát és 2 köbméter hasábfát küldött. Üres üvegeket küldtek Juricskay Lászlóné, Demek Győzőné, Subágyi Gizi, dr Olasz, harctéren levő katonáink javára gyümölcsöt küldtek: Oláry Gyuláné egy kosár alma, egy kosár dió, egy fél kiló aszalt szilva, 3 üveg lekvár, Tamás Gyula 4 kosár gyümölcsöt, mindezen adományokat hálásan köszönjük.

* **Lábbadozó tisztek jelentkezése.** Mindazon tisztek (havidijasok) és tiszt (havidijas) jelöltek, akik a harctérről visszatérve, betegségük miatt vagy mint lábbadozók magánápolásban vagy magánkórházban a város vagy megye területén szabadságon vannak, vagy valamelyik pótteslnél vagy az állomáson könnyebb szolgálatot teljesitenek, kötelesek folyó hó 30-án d. e. 10 és 12 óra között nálam (Ór utca 5 sz. alatt) személyesen jelentkezni. Amennyiben valakit betegsége a személyes megjelenésben gátolna, ezen körülményt katonai orvosi bizonyitvánnyal, ha pedig ilyen orvos nem áll rendelkezésre, hatóságilag láttamozott polgári orvosi bizonyitvánnyal tartozik igazolni. Balihár János ezredes, állomásparancsnok.

* **Milyen lesz a tél?** A Hortobágyon van egy öreg csikós, aki — mint beszélik — nagy szakértője az időjárásnak. Harminc esztendeje künn lakik már a pusztán és ismeri annak egész természetrajzát. A Hortobágyon őszre virit ki egy virág, ami azonban gazdagon csak ritkán jelentkezik. Ha ez a virág buján tenyészik a Hortobágy déresiete mezőin, akkor rendszerint kemény, hosszu tél következik. Megfigyelte az öreg pásztor, hogy az idén ez a jós virág a szokottnál korábban nőtt és rendkivül dusan borult virágba. A vén csikós ennek alapján jövendöli, hogy igen hideg és tartós tél előtt állunk. Majd elválik, hogy beteljesedik-e, amit a vén csikós mesél?

* **Talált arany karkötő.** A Telekyutcán egy elveszett arany karkötőt találtak. Igazolt tulajdonosa átveheti szerkesztőségünkben.

* **Pályázat a katonák téli ruházatára.** A magyar kir. honvéd központi ruhatár parancsnoksága, a magyar kir honvédség részére szükséges: 150000—200000 pár halina csizma és 200000 darab szőrmés bárányből mellény szállitásának biztositására pályázatot hirdet. Pályázati határidő 1915. évi október hó 8. A pályázat részletes feltételei a kamarai irodában a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Nagyvárad, 1915. szeptember hó 25. A nagyváradi Kereskedelmi és Iparkamara: Dr *Moskovits* József sk., elnök. Dr *Sarkadi* Lajos sk., titkár.

* **Zsuzsi kisasszony** a Rákóczy uton 7. sz. alatt Aszódival szembe. Simor Gyula hangszerkészitőnél, Mikor az est mesélni kezd, Nem én lettem hütlen hozzád, Te szőke gyermek. Háborus lemez ujdonságok. Hangszerek hegedük, gramafonok eladása és javitása olcsóárban. Hár különlegességek.

x **Poloskairtó NOXIN** biztos szer. Ára 1 korona 40 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákoczy-ut 7/B.

* **Hogyha megállnak a vonatok.** Az utasoknál főleg katonaságnál föltétlenül jó szolgálatot teszen konyak, rum, tea, kávé, kakaó tabletták, huskonzervek, páinok, kondenzált tej és tejpor, csokoládé, szardinia, pisztráng, málnaszörp, citromszörp, valódi Domány féle borok, kész kávé mely bármely háztartásban élvezhető 1 kgr. 3 Kor. 60 fill. Kicsinyben süveges, kocka és kristálycukor. Külön halkonzerv üzletem a napokban megnyilik, kapható u. m. Sóshering, osszé, fillé, bismark, rollmopsz, ruszli stb. stb. Télire teavásár megkezdődött. Kapható valódi lengyel gomba élvezet tőle a leves. Maggi leves kocka 10 drb. 45 fillér. 1 üveg Diana sósborszesz 56 fillér. *Vigyázat!* Ezen ajánlat Nagyváradon kizárólag Aszódi Mihály Kossuth utca Sas palota és Rákóczi-ut. Intézeteknek, katonáknak, kórházaknak, gazdaságnak, külön ajánlat. Telefon sz. 635.

* **Családi rum** vaniliával vagy ananász izzel literje K. 3·20. Mindenféle likőr essentiák 1 üveg 60 fill. Cognac legkiválóbb minőségben. Tejkivonat 4 literre való K. 1·20. Kapható Farkas István „Apolló" drogeriájában Rákóczi-ut. 7/B.

* **Nőtlen, vagy özvegy szabómester**, illetve szabó segéd azonnal felvétetik kapusnak. Jelentkezni lehet a róm. katholikus papneveldében.

„CIPŐ"

ujdonságaim megérkeztek!

Reichard Dezső

Rákóczi-ut. Orsolya zárda épület.

* **Kökögés, hurut, rekedtség, elnyálkásodásnál** használjon kizárólag: Farkas-féle **hurut-szeletkét**. Ára K. — 60 Kapható, Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczy-ut 7/B. Telefon: 13—02.

* **A másod kibocsátásu hadikötvények**. A nagyváradi Ipartestületi Hitelszövetkezet, mint az O. K. H. tagja értesiti ügyfeleit, hogy a 6 százalékos szabad, valamint az 5 és fél százalékos hadikölcsön kötvények már megérkeztek és a pénztári elismervény ellenében az intézet pénztáránál átvehetők.

SZINHÁZ

Heti müsor.

Vasárnap délután: Obsitos; este: Vig özvegy. (Sz. Zsigmondy Annával).
Hétfőn: Éjjeli őr.
Kedden: Luxenburg grófja.
Szerdán: Vig özvegy.
Csütörtökön: Szulamit (Mikes Margit koloratur énekesnő vendégjátéka.)
Pénteken: Ártatlan Zsuzsi.
Szombaton: Mandarin.
Vasárnap d. u. Ripp van Winkle.
Vasárnap este: Szibil (Sz. Zsigmondy Annával a cimszerepben.)

Étsy Emilia férjhez megy. A nagyváradi szinház kiváló drámai müvésznője *Étsy* Emilia férjhez megy. Ma délelőtt lesz az esküvője Budapesten *Marton* Gézával, a Király-szinház neves karnagyával. Ezzel egy régi müvész-szerelem jutott végérvényesen révben.

Legujabb táviratok.

Aláirták a török-bulgár egyezményt.

Budapest, szept. 25. (Saját tudósitónktól.) **Szófiából jelentik, hogy a török-bulgár kiküldöttek Dimotikában aláirták a török területek átengedésére vonatkozó egyezményt.**

Hozassuk haza Désy Zoltán holttestét.

Budapest, szeptember 25. (Saját tud.) Gróf Andrássy Gyula felhivást intéz a nemzethez Désy Zoltán holttestének hazahozatala végett. Adományok a napilapokhoz küldendők.

Az antant védi Szerbiát.

Budapest, szeptember 25. (Saját tudósitónktól.) Milanói Secolo irja, hogy tegnap délelőtt rendkivüli minisztertanácsot tartottak. Tudni akarják, megtámadja e Bulgária Szerbiát, mely esetben az antant haladéktalanul megkezdi a katonai beavatkozást.

Elkobzott olasz lap.

Budapest, szept. 25. (Saját tudósitónktól.) Római Tribumát a Salandra ellenes cikkéért elkobozták.

Az olaszok segitséget küldenek szövetségeseiknek.

Budapest, szeptember 25. (Saját tud.) *Rómában fontos minisztertanács volt, mely végleg állást foglalt a szövetségeseknek küldendő segitség mellett. Esti folytatólagos minisztertanács a Balkánon beállott fordulattal foglalkozott. Az éj folyamán Salandra tanáceskozott a szerb követtel.*

Ki lesz előbb Konstantinápolyban?

Párisból jelentik: A Humanité csodálkozásának ad kifejezést a négyesszövetségnek halasztgató magatartása miatt. Az a veszély fenyeget, hogy a központi hatalmak gyorsabban jutnak el Konstantinápolyba, mint az entente. Hervé a Guerre Socialeban azt kivánja, hogy a négyes-szövetség lépjen fel erélyesen Törökországgal szemben is. Törökországgal kétféleképpen lehet elintézni a dolgot. Vagy negyedmillió főnyi sereget küldenek oda Serail parancsnoksága alatt, vagy pedig becsületes békét ajánlanak fel Törökországnak.

IRODALOM

A Társaság. Berkes A. kedves rajzát hozza A Társaság e heti száma a cimlapon. Az egyre népszerübbé váló lap ezuttal is szebbnél-szebb illusztrációkkal és aktuális fölvételekkel kedveskedik olvasóinak. A szöveg részből Lázár István regénye mellett Ujfalussy Amadil szép utitárcáját, Lampérth Géza pompás egyfelvonásos vigjátékát, Samassa Désy Annie szép cikkét és a Miért? rovat aktualitásait emeljük ki. Verset ifj. Wlassics Gyula és Somlyó Zoltán irtak. Ezenfelül több apróbb cikk és Divatlevél egészitik ki a lap tartalmát. — A Társaság előfizetési ára egész évre 18 K, félévre 10 K, negyedévre 5 K. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, Ritz szálló.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Ki lépte tul hatáskörét közérdekből? Egy olvasónk a következő sorokat intézte hozzánk:

A Tisztántúl szombati számában két »hatásköri tullépésről« volt szó. Egyiket elkövette *Belányi* Imre, mikor megrendelte a villamosmü részére a teher-autót. Azzal védekezett, hogy az autót nyomban, mikor kinálták, le kellett kötnie, mert ha előbb összehivják a felügyelő bizottságot, addig más régen megvette volna az autót a város orra elől. Az autóra pedig szükség volt, mert előrelátta, hogy a szénfuvarozás körül nehézsegek lesznek. Tullépte tehát hatáskörét, de közérdekből tette.

A másik hatásköri tullépést *Kőszeghy* József követte el saját beismerése szerint is. Felépittette a Szent László teret elcsufitó betonbódét minden felhatalmazás nélkül. Ő is azt mondja, közérdekből járt el, mert a bódét a villamos vasut azonnal használatba is vette.

És most csak azt kérdezem Szerkesztő Urtól, melyik mérnök ur lépte hát tul a hatáskörét igazán közérdekből? Az egyik e? Vagy a másik? Vagy mind a kettő?

Ha Belányi közérdek ellenére járt el, akkor miért nem cáfolják meg legfényesebben azzal, hogy szállitson a villamosmü teherautó nélkül is szenet a rendelőknek az autó tehát fölösleges? Mert bocsánatot kérek: rettenetes naivság, mikor a villamosmü arra biztat minket, vitesse haza a bözönség maga a szenet. Hogyan vitessük, ha a villamosmünek sincs fuvarosa? Nekünk ugyan nincs. Vagy a hátunkon hordjuk haza a szenet? Más mód nincs. Ha a villamosmü nem tud fuvorozni, akkor ezzel maga Kőszeghy főmérnők ismeri el, de a villamosmü bejelentése után már az egész közönség elismeri, hogy Belányi közérdekből lépte tul hatáskörét s a városnak a közönség és a villamosmü iránti elemi kötelessége *az autót nem bevertetni tovább a Püspökfürdőben, hanem átvenni és azonnal a közönség szolgálatába állitani.* Azért, mert most egyesek Belányi ellen tüzet fujnak, nem szabad a közönséget oktalanul molesztálni.

Belányi tehát közérdekből lépte tul hatáskörét.

Tegyük fel, hogy Kőszeghy is közérdekből csufitotta el a Szent László teret azzal a bizonyos bódéval. Legyen igaza mindenkinek, én békés ember vagyok.

Már most csak azt legyen szives nekem, a hivatalos ügyekben járatlan polgárnak megmagyarázni, miért kell az egyik közérdekü hatáskörtullépést elcsapatással, fogházba juttatással jutalmazni, a másiknak bejelentését pedig az „iratokhoz csatolással" elintézni?

Tisztelettel: *H. M.*

Válaszunk rövid: tessék a kérdést a villamosmü felügyelő bizottságához intézni. Csak személyes meghallgatását ne kérje és bizonyitani ne akarjon semmit.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KAROLY.

Margittán, (Biharmegye) járási székhely, **2300 négyszögöl területü kert** és a legnemesebb gyümölcsfajokkal fásitott udvarból álló minden tekintetben kényelmesen berendezett **lakóház** haszonbérbe kiadó, esetleg örök áron is eladó — részletesebb felvilágositással szolgál Kopányi Imréné Margitta és Kopányi Imre Debreczen 3. népf. parancsnokság (Egyházi bérpalota.)